

dr hab. inż. Piotr Kwiatkiewicz, prof. UAM
Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM
Zakład Studiów nad Bezpieczeństwem
Ul. Uniwersytetu Poznańskiego 5
61-614 Poznań

Poznań, dnia 12 maja 2023 r.

Recenzja dysertacji doktorskiej mgr Agnieszki Wlazły pt.: *Rola państwa w kształtowaniu mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na przykładzie regionu konińskiego w latach 2004-2020*, napisanej w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego pod kierunkiem dr hab. Danuty Plecki, prof. UG

Recenzowana rozprawa napisana została pod kierunkiem dr hab. Danuty Plecki, prof. U.G., w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego. Przedmiotem recenzji jest szczegółowa ocena, czy rozprawa spełnia warunki określone w art. 13 ustawy z 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.). Wynikającym z nadmienionego aktu prawnego wymogiem jest, by rozprawa doktorska, przygotowana pod opieką promotora dr hab. Danuty Plecki prof. UG, stanowiła oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazała ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Niniejszą recenzję napisano, kładąc akcent na przytoczone wymogi.

Tytuł pracy:

Tytuł dysertacji doktorskiej mgr Agnieszki Wlazły jest jednoznaczny i precyzyjnie określa jej zawartość merytoryczną. Wskazany został w nim zarówno przedmiot dociekań, jak i ramy terytorialne oraz chronologiczne.

Znaczenie podejmowanej problematyki:

Dyskusja na tematy relacji między państwem a rynkiem i funkcjonującymi na nim podmiotami liczy sobie już ponad pięć tysięcy lat i sięga czasów powstania pierwszych instytucji politycznych. Meritum tej dyskusji dotyczyło narzucenia zasad, w oparciu o które ma być prowadzona aktywność gospodarcza i profitów, jakie z tego tytułu mogą czerpać podmioty gospodarcze. Z czasem zostało ono poszerzone o kreowanie uwarunkowań, które pozwalałyby zwiększyć te benefity i skuteczniej czerpać zyski.

Specyfice regionu konińskiego poświęcona znaczącą część trzeciego rozdziału dysertacji. Wybór tej części kraju jako obiektu badań związanych z interwencjonizmem gospodarczym państwa jest zasadny. Wspomniany obszar pod wieloma względami może uchodzić za bardzo specyficzny na tle kraju. Wysunięty na północy wschód rejon Wielkopolski od czasów PRL uchodził za gospodarczo syntetyczny twór. Powstałe tu w połowie lat pięćdziesiątych XX wieku kopalnie odkrywkowe węgla brunatnego oraz towarzyszące im elektrownie doprowadziły do powstanie centrum przemysłowego na tradycyjnie rolniczych obszarach. Wraz z nim nasiliła się migracja do niego ludności z wszystkich części Polski. Wraz z nią postępował dalszy rozwój gospodarczy regionu. Kopalnie i elektrownie pozostawały jego siłą napędową, a ich pracownicy pod wieloma względami mogli uchodzić za grupę uprzywilejowaną. Koszty w postaci degradacji środowiska naturalnego, takie jak zniszczenie krajobrazu czy zanieczyszczenie powietrza, były jednak przez tę społeczność ignorowane. Ponadprzeciętne wynagrodzenia i pozapłacowe apanaże stanowiły skuteczną przeciwwagę dla wrażliwości środowiskowej. Negatywne konsekwencje funkcjonowania kopalni w postaci: obniżenia poziomu wód gruntowych, wysychania jezior, zanieczyszczenia cieków wodnych, podniesienia nienaturalnie temperatury zlewk przy elektrowniach etc. – w regionie uchodziły jedynie za zagrożenia dla funkcjonowania miejscowej gospodarki i jako takie były kwestionowane. Rezygnację z dalszego wydobycia związanego z wyczerpaniem się złóż i braku ekonomicznego uzasadnienia dalszej ich eksploatacji oraz postępująca politykę dekarbonizacji przyjęto z ogromnym rozczarowaniem. Dla miejscowego społeczeństwa zachodząca transformacja energetyczna stała się tożsama z transformacją gospodarczą i społeczną. Pierwsza z nich determinowała konieczność zmiany źródeł utrzymania dla wielu członków lokalnej społeczności, natomiast druga wpłynęła na przebudowę ich ról społecznych. Nostalgia za czasami świetności z okresu PRL przez lata sprzyjała pozyskiwaniu elektoratu

w regionie przez lewicowe siły polityczne. Stał się on naturalnym ich bastionem. Dlatego też idea poszukiwań badawczych dotyczących roli państwa w kształtowaniu mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w regionie konińskim pozostaje w nadmienionym kontekście społecznym pod wieloma względami interesująca. Ich pragmatyczne znaczenie wydaje się nie budzić wątpliwości, biorą pod uwagę regiony Polski, które z tych samych powodów stoją przed wyzwaniem związanym z restrukturyzacją gospodarczą, jak np.: tzw. Worek Turoszowski, Bełchatów czy też Adamów.

Struktura pracy i język pracy:

Treść zasadnicza dysertacji składa się z 356 stron i obejmuje wstęp, cztery rozdziały oraz zakończenie. Całość jest uzupełniona bibliografią oraz spisami rysunków, tabel i wykresów. Struktura pracy jest typowa i podzielona na cztery części, co jest powszechne. Temat badań jest jasny, a myśl przewodnia czytelna na już podstawie lektury spisu treści. Przekaz merytoryczny dysertacji jest spójny i w większości przypadków syntetyczny, a logika konstrukcji wyводу jest odpowiednia. Autorka posługuje się poprawną narracją. Przeważa interdyscyplinarność, łącząca elementy z dziedzin nauk społecznych i humanistycznych, dyscyplin takich jak nauki o polityce i administracji, prawo, ekonomia, zarządzania i socjologia. Jest to istotną cechą pracy i świadczy o potencjale badawczym doktorantki. Pokazuje również jej sprawność w poruszaniu się w obszarze prowadzonych poszukiwań. Swoboda, z jaką to czyni, wzmacnia wartość merytoryczną przekazu.

Doktorantka trzyma się spektrum badawczego, co przyczynia się do czytelności przekazu. Nieliczne dygresje i brak informacji anegdotycznych pomagają uniknąć niejasności interpretacyjnych dotyczących kierunku wyводу. Treść jest pozbawiona zbędnego balastu, który może wynikać z odniesień nie związanych z meritum omawianych zagadnień. Autorka zadbała również o uniknięcie wtrętów publicystycznych, które czasem występują w pracach dotyczących gospodarki. Jednak nie oznacza to, że zupełnie ich nie ma. Oczywiście zdarzają się pewne nieścisłości czy nieprecyzyjne zapisy typu: jak wynika z powyższych wykresów s. 236. (zamiast danych) etc., nie mogą one jednak rzutować na całokształt odbioru dysertacji, gdyż jest ona napisana poprawnie. Styl przekazu, dobór słownictwa, łatwość opisu skomplikowanych procesów oraz precyzja wypowiedzi są jej atutami. Praca została prawidłowo przygotowana pod względem redakcyjnym.

Metodologia pracy:

Jako główny cel poznawczy doktorantka wskazała identyfikację wpływu polityki gospodarczej państwa na sektor MŚP oraz próbę odpowiedzi na pytanie, czy rodzaj interwencjonizmu państwa ma istotny wpływ na funkcjonowanie i rozwój tego sektora przedsiębiorstw. Cel naukowy jest dobrze zdefiniowany i precyzyjny. Określa obszar badań (rola państwa w kształtowaniu MŚP), ograniczenie terytorialne (region koniński), oraz czasowe (lata 2004-2020). Cel skupia się na identyfikacji wpływu polityki gospodarczej państwa na sektor MŚP oraz analizie istotności rodzaju interwencjonizmu państwa dla funkcjonowania i rozwoju tego sektora. Jest istotny z perspektywy badań nad ekonomią i przedsiębiorczością oraz dla nauk o polityce i administracji (badanie wpływu polityki państwa na sektor MŚP jest kluczowe dla zrozumienia roli państwa w gospodarce oraz dla formułowania rekomendacji politycznych i gospodarczych.)

Równie trafny jest dobór hipotezy "Państwo zawsze może interweniować w politykę gospodarczą, jednak zastosowane metody interwencjonizmu oraz jego zakres są zróżnicowane, na co wpływa szereg czynników, a w konsekwencji przyczynia się to do zmian warunków funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw." Jest ona wyraźnie sprecyzowana i wyraża zależność między interwencjonizmem państwa a warunkami funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw. Zgodnie z nią, państwo ma zawsze możliwość ingerowania w politykę gospodarczą, ale metody i zakres tych działań różnią się, co jest konsekwencją oddziaływania zmiennych czynników: kondycja finansowa, orientacja polityczna, koniunktura gospodarcze etc. Zawarte w niej przesłanie sugeruje zarazem implikacje między siłą interwencjonizmu państwa a wpływem, jaki wywiera on na warunki funkcjonowania sektora MŚP. Twierdzenie to jest samo w sobie interesujące a zarazem w pełni adekwatne do tematyki dysertacji, która dotyczy roli państwa w kształtowaniu nadmienionego sektora. Wskazanie, zgodnie z którym to zastosowane metody interwencjonizmu i ich zakres wpływają na funkcjonowanie MŚP, ma fundamentalne znaczenie z punktu widzenia analizy polityki gospodarczej i tworzenia na jej podstawie strategii rozwojowych.

Pewien niedosyt budzi ograniczenie we Wstępie metodologii do „analizy literatury, metody indukcji i dedukcji, metody obserwacji naukowych i nieuczestniczących”. Tak lakoniczny zapis wydaje się nie do końca zrozumiały, zwłaszcza po lekturze treści. W istocie

doktorantka obszernie analizuje istniejącą literaturę naukową i sięga do raportów dotyczących polityki gospodarczej państwa, interwencjonizmu, rozwoju sektora MŚP oraz konkretnych inicjatyw i programów realizowanych w regionie konińskim. Jako potencjalny brak wskazać należałoby ściślejsze powiązanie kluczowych teorii i stworzonych na ich bazie modeli z wynikami prowadzonych badań dotyczących wpływu państwa na sektor MŚP na określonym tytule dysertacji terenie. Podobnie rzecz się ma z analizą dokumentów i danych. Również założenia polityki gospodarczej, raporty rządowe, dane statystyczne, plany rozwoju regionalnego itp. nie zostały w pełni wykorzystane przez doktorantkę. W ramach analizy danych mogła ona nie tylko identyfikować konkretne działania i interwencje państwa, lecz również wskazać parametry dotyczące rozwoju sektora MŚP, takie jak liczba przedsiębiorstw, zatrudnienie, inwestycje, wskaźniki finansowe itp.

Oczekiwania poznawcze pokładane w dysertacji nie w pełni zaspokoił ograniczony zakres wywiadów i badań ankietowych. Kierowane są one głównie do przedsiębiorców, a w moim przekonaniu brak wśród adresatów pracowników administracji udzielających czy decydujących o wsparciu, takich jak: przedstawiciele państwowych agencji rozwoju, instytucji wspierających MŚP, reprezentantów organizacji branżowych itp. Niezwykle interesujące czy wręcz pożądane byłby wykorzystanie do przyjętego tematu poszukiwań metody delfickiej czy nawet prostego wywiadu eksperckiego.

Także analiza porównawcza wykorzystana została w zakresie dającym się rozszerzyć. Oczekiwałbym porównań z innymi państwami. Zestawień związanych z zastosowanym interwencjonizmem gospodarczym w innych częściach świata. Można było tu również porównać różne okresy czasowe, aby zobaczyć ewolucję polityki państwa w stosunku do sektora MŚP, a następnie przenieść to na region koniński.

Na liście życzeń w obszarze metodologicznym dodałbym studium przypadku. Przeprowadzenie go na podstawie konkretnych przedsiębiorstw z sektora MŚP pozwalałoby pomóc w identyfikacji wpływu interwencjonizmu państwa na rozwój tych przedsiębiorstw oraz zrozumieniu konkretnych czynników i mechanizmów działających w tym kontekście.

Deklaratywnie dysertacja napisana została w układzie problemowym, co uważam za przemyślane i zasadne rozwiązanie.

Zawartość merytoryczna

W pierwszym rozdziale dysertacji skupiono się na krytycznej analizie literatury dotyczącej pojęcia państwa oraz jego roli w gospodarce rynkowej. Przedstawiono ogólną charakterystykę państwa jako kategorii politologicznej oraz omówiono etapy ewolucji tego pojęcia. Ponadto zidentyfikowano trzy rodzaje interwencji państwa w system gospodarczy, ukazując je jako kreatora społecznego procesu gospodarczego. W drugim rozdziale przeprowadzono analizę funkcjonowania sektora małych i średnich przedsiębiorstw w kontekście społeczno-gospodarczym i politycznym. Omówiono charakterystykę i specyfikę firm z sektora MŚP oraz wskazano na znaczenie otoczenia dla ich rozwoju społecznego. Trzeci rozdział poświęcono charakterystyce subregionu konińskiego, przybliżając czytelnikowi jego specyfikę oraz przemiany, które zaszły w tym regionie w wyniku zmian ustroju politycznego. W ramach tego rozdziału dokonano także rozważań na temat zmian społeczno-ekonomicznych, jakie miały miejsce w latach 2004-2020. Czwarty i ostatni rozdział, o charakterze metodyczno-empirycznym, poświęcono metodyce badań oraz analizie wpływu poszczególnych rodzajów interwencji państwa w gospodarkę w latach 2004-2020. Przedstawiono również wpływ państwa na kształtowanie sektora MŚP w regionie konińskim, uwzględniając różne okresy rządów.

Bibliografia

W dysertacji wykorzystane została literatura fachowa przedmiotu publikowana w monografiach problemowych oraz periodykach naukowych i branżowych. Sięgnięto także po dane publikowane przez GUS oraz koncerny i firmy energetyczne. Doktorantka czerpała także z informacji zamieszczonych w Internecie. Wykorzystała dokumenty i akty prawne, expose sejmowe kolejnych premierów, poselskie interpelacje itp. dostępne m.in. w Internetowym Systemie Aktów Prawnych Sejmu RP. Świadoma interdyscyplinarnego charakteru pracy mgr Agnieszka Wlazły korzystała także z tekstów z właściwych dla wielu obszarów wiedzy od prawa i stosunków międzynarodowych, po nauki przyrodnicze i techniczne, co niewątpliwie wzbogaciło przekaz merytoryczny.

Problematyka i usytuowanie pozycji w literaturze przedmiotu

Problem, który porusza dysertacja dotycząca roli państwa w kształtowaniu sektora MŚP na przykładzie regionu konińskiego w latach 2004-2020, jest istotny i aktualny. Wpływu interwencjonizmu państwa na wskazany sektor na obszarach przechodzących przez proces wymuszonej transformacji strukturalnej gospodarki znajduje swoje odzwierciedlenie na każdej płaszczyźnie życia społecznego na wskazanej tytulem części kraju. Jego utylitarny wymiar może uchodzić za istotę poszukiwań w obszarze nauk o polityce i administracji.

Korzyści płynące z wiedzy przekazanej w dysertacji nie ograniczają się wyłącznie do walorów pragmatycznych. Praca ta doskonale odnajduje się w dotychczasowej literaturze przedmiotu. Analiza wpływu państwa na sektor MŚP jest obszarem badawczym, który wzbudza zainteresowanie świata nauki. Absorbując uwagę przedstawicieli ekonomii, nauk politycznych, zarządzania i innych pokrewnych dziedzin. W tym wymiarze, badanie regionu konińskiego w kontekście polityki gospodarczej państwa stanowi cenny wkład w tę literaturę, ponieważ dostarcza szczegółowych analiz i wniosków dotyczących konkretnego obszaru.

Praca autorstwa pani mgr Agnieszki Wlazły i zawarte w niej wyniki dociekań badawczych w znaczący stopniu uzupełniają polską literaturę przedmiotu. Sytuują rozprawę tak w wymiarze ogólnokrajowym, jak i w obszarze studiów regionalnych. Odniesienia do istniejących teorii, modeli i wyników badań dotyczących roli państwa w sektorze MŚP oraz interwencjonizmu gospodarczego, nawet jeśli są rzadsze niż należałoby się tego spodziewać, nadają jej w pełni oryginalny i unikatowy charakter. Z jednej strony eksponują luki w dotychczasowych badaniach, a z drugiej kreślą nowe spojrzenie na problem. Wymuszają zgodnie z duchem czasu weryfikację stanu wiedzy na temat roli państwa w kształtowaniu sektora MŚP.

Ocena końcowa

Podjęte przez mgr Agnieszkę Wlazły wysiłki badawcze przyniosły rezultat, który należy uznać za naukowo wysoce satysfakcjonujący. Zasadniczy cel, który sobie postawiła, został z powodzeniem osiągnięty. Rezultaty poszukiwań prowadzonych przez mgr Agnieszkę Wlazły stanowią ważny wkład poznawczy i przyczyniają się do uzupełnienia stanu wiedzy

w nakreślonej tytulem problematyce. Prace oceniam pozytywnie, a za istotny walor recenzowanej dysertacji uważam jej użyteczny charakter.

Podsumowując recenzję, stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Agnieszki Wlazły napisanej w Instytucie Nauk o Polityce i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego pod kierunkiem dr hab. Danuty Plecki, prof. U.G. stanowi oryginalny i nowatorski utwór naukowy, w którym potwierdzona została ogólna wiedza teoretyczna doktoranta z zakresu nauk o polityce. Wyczerpuje to wymagania art. 13 ustawy z 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2003 r. Nr 65, poz. 595 z późn. zm.). Wniosuję o dopuszczenie mgr. Agnieszki Wlazły do kolejnych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora.

dr hab. inż. Piotr Kwiatkiewicz, prof. UAM

